

Zpravodaj ombudsmana

2/2023

Pomohli jsme napravit chybu úřadu

Co s auty, které blokují chodníky? (sp. zn. [15624/2022/VOP](#))

Umístění parkovacích dorazů (zarážky pro kola vozidel, aby řidiči nenajížděli až k chodníku) do plochy parkoviště, na kterém vozidla stojí kolmo k chodníku, je vhodným prostředkem, jak přimět řidiče nezabírat přilehlý chodník převisy karosérií svých vozidel. Pokud některý řidič doraz přejede, a chodník tak svým vozidlem zabere, dopustí se dopravního přestupku.

Stěžovatel řešil problém s vozidly stojícími kolmo k chodníku, která řidiči bezohledně parkují tak, že koly najedou až nadoraz k chodníku. Převisy karosérií vozidel pak zabírají chodník, na kterém nezůstává dost místa pro pohyb chodců, natož pro projetí s dětským kočárkem nebo na vozíku. Stěžovatel se obrátil na odbor dopravy magistrátu, který přislíbil zlepšení v rámci většího projektu zklidňování ulic v lokalitě (zjednosměrnění, snížení nejvyšší dovolené rychlosti atd.).

U magistrátu jsme urgovali přijetí slíbených nápravných opatření. Argumentovali jsme veřejným zájmem na bezpečnosti pěších. Magistrát v místě povolil v parkovací ploše umístění dorazů, aby řidiči koly nenajížděli až k chodníku. Stěžovatel následně rozporoval účinnost tohoto opatření a dokládal fotografie, že řidiči tyto zarážky přejíždějí, protože jsou nízké. Požadoval zarážky vysoké, umístěné na okraji chodníku. Přijatá opatření jsme považovali za dostatečné s tím, že přejíždění zarážek a zabírání chodníků auty je třeba řešit jako dopravní přestupek konkrétních řidičů. Řešení v podobě rozšíření chodníku, které i policie považuje za nejvhodnější, je pak závislé na vůli obecní samosprávy k této investici.

Jak zajistit bezpečný výjezd z pozemku na pozemní komunikaci (sp. zn. [15049/2022/VOP](#))

Nedostatečný rozhled na výjezdu z pozemku na pozemní komunikaci musí být řešen efektivně. Dopravní značení zakazující předjíždění, upozorňující na nejvyšší povolenou rychlost a pohyb chodců je nutné doplnit o další prostředky, například protiparkovací sloupky nebo dopravní zrcadlo.

Stěžovatelka měla kvůli nelegálnímu parkování cizích vozidel na travnaté ploše podél komunikace nedostatečné rozhledové podmínky při výjezdu ze svého pozemku. Silniční správní úřad na pozemní komunikaci umístil dopravní značení zakazující předjíždění a zdůrazňující povinnost jezdit maximální rychlostí 50 km/h a umístil k parkovací ploše sloupky zabraňující parkování v úplné blízkosti výjezdu. Stěžovatelka ale tato opatření nepovažovala za dostatečná.

Požádali jsme o vyjádření dopravní inspektorát Policie ČR jako odborného garanta BESIP. Inspektorát potvrdil nedostatečné rozhledové poměry. Silniční správní úřad po naší výzvě podpořené stanoviskem inspektorátu povolil naproti výjezdu stěžovatelky umístění dopravního odrazového zrcadla. K úplnému vyřešení problému dojde až odstraněním nelegální parkovací plochy. Postupem stavebního úřadu, který řešil vznik této nelegální parkovací plochy, jsme se zabývali v samostatném případě.

Zabývali jsme se případy vojáků, kterým hrozilo skončení poměru kvůli odmítnutí povinného očkování (sp. zn. [14497/2022/VOP](#), [14500/2022/VOP](#) a [14543/2022/VOP](#))

Vojákům je možné stanovit určité očkování jako povinné. Při stanovení této povinnosti je nutné postupovat v souladu se zákonem o ochraně veřejného zdraví a se zákonem o vojácích z povolání, a dodržet limity stanovené ústavním pořádkem a vymezené judikaturou.

Stěžovatelé, vojáci z povolání, čelili hrozbě skončení jejich služebního poměru, pokud by se nenechali naočkovat proti nemocem, u kterých stanovilo povinné očkování Ministerstvo obrany. Po odmítnutí očkování nebyl dvěma vojákům vydaný posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu služby. Třetí voják byl po odmítnutí očkování propuštěn.

Povinným očkováním v Armádě ČR jsme se již zabývali (sp. zn. [4404/2021/VOP](#)). Obrátil se na nás voják, který se nemohl nechat očkovat kvůli kontraindikaci. V postupu ministerstva jsme sledovali pochybení. Především v zákoně chybělo zmocnění, které by vůbec umožnilo ukládat povinnost nechat se naočkovat. Také chybělo odůvodnění této povinnosti a nebyla stanovena výjimka pro vojáky s kontraindikací. Voják následně uspěl u soudu a ministerstvo se zavázalo přijmout kroky ke změně nastavení povinného očkování.

Případy stěžovatelů byly obdobné, proto jsme zopakovali své výhrady a zeptali se ministerstva, zda již sjednalo nápravu. Dále jsme se zabývali postupem, kdy neočkovaným vojákům lékaři v rámci pracovnělékařských prohlídek odmítali vydat posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu služby. Nevydání posudku přitom vede k ukončení služebního poměru. Zákon o specifických zdravotních službách sice připouští, že lékaři mohou odmítnout vydat posudek, pokud se voják odmítne podrobit vyšetření nutnému k zjištění jeho zdravotního stavu, nemohou ale nevydat posudek jako „sankci“ za odmítnutí očkování.

Ministerstvo správně rozhodnutí, jímž byla některá očkování stanovena jako povinná, již zrušilo. Do budoucna by požadavek na očkování měl být vyhodnocován individuálně s ohledem na konkrétní služební nasazení vojáka. Ministerstvo také zrušilo pokyn, dle kterého neočkovaným vojákům neměl být vydáván lékařský posudek o zdravotní způsobilosti. Stěžovatelům byly vydány posudky o zdravotní způsobilosti a rozhodnutí o skončení služebního poměru propuštěného vojáka bylo zrušeno v přezkumu. Náprava se týkala nejen stěžovatelů, ale všech vojáků v obdobné situaci.

Připomněli jsme Vězeňské službě podmínky pro přerušení ozdravného pobytu příslušníka (sp. zn. [6520/2020/VOP](#))

Příslušník, který je ve služebním poměru alespoň 15 let, má jednou za rok nárok na ozdravný pobyt v délce 14 dnů. Tento pobyt může být přerušeno mimo jiné z důvodu překážky na straně bezpečnostního sboru, třeba pokud to vyžaduje zcela zásadní důležitý zájem služby. Příkladem je krizový stav nebo zcela mimořádné události, které by bezpečnostní sbor nezvládl stávajícími silami.

Generální ředitel Vězeňské služby ČR vyslal stěžovatele na ozdravný pobyt. Asi po týdnu mu telefonicky sdělil, že se má další den dostavit k jednání nikoliv ve věcech služebního poměru. Na něm stěžovatel převzal oznámení o určení doby čerpání dovolené a služební hodnocení.

Upozornili jsme generálního ředitele vězeňské služby, že stěžovateli neumožnil čerpání ozdravného pobytu ve stanoveném rozsahu 14 dnů nepřetržitě, když povoláním k vyzvednutí dokumentace fakticky přerušil stěžovatelův pobyt. Důvod přerušení ozdravného pobytu nebyl daný překážkou na straně bezpečnostního sboru. Předání služebního hodnocení a oznámení o

určení doby čerpání dovolené nepředstavuje zcela zásadní důležitý zájem služby, pro který by bezpečnostní sbor neměl umožnit nepřetržité čerpání ozdravného pobytu. Generální ředitel vězeňské služby uznal pochybení a přislíbil, že pokud bude služební funkcionář muset příslušníkům přerušit ozdravný pobyt, udělá to jenom v případě zcela zásadních důležitých zájmů služby. Tuto povinnost také připomněl na celorepublikové poradě ředitelů věznic a vazebních věznic a ředitelů odborů Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR.

Vyhrazené parkování malém skončilo na mrtvém bodě (sp. zn. [17619/2022/VOP](#))

- 1. Žádost o součinnost se zřízením vyhrazeného parkování nezahajuje správní řízení o povolení zvláštního užívání pozemní komunikace. Podle povahy a obsahu takového podání jde jen o neformální komunikaci se silničním správním úřadem.**
- 2. Činnost dopravního projektanta, který pro žadatele o vyhrazené místo chystá projekt, není přičitatelná úřadu, který o povolení rozhoduje. Úřad tak nenese žádnou odpovědnost za dlouhou dobu chystání projektu nebo za nečinnost projektanta.**

Stěžovatel (držitel průkazu ZTP) se obrátil na úřad se žádostí o součinnost se zřízením vyhrazeného parkovacího místa. V ní popsal historii parkování u jeho bytového domu a důvody, proč potřebuje vyhrazené parkovací místo. Mezi stěžovatelem a úřadem proběhla komunikace, která však uvízla na mrtvém bodě. Stěžovatel se domníval, že úřad byl nečinný, protože jím oslovený projektant už dávno přislíbil vyhotovit pro účely povolovacího řízení projekt, ale povolení stále nebylo vydáno.

Neformálně jsme komunikovali se stěžovatelem, úřadem i projektantem. Zjistili jsme, že projektant zatím úřadu nezaslal projekt, což napravil po naší urgenci. Poté město udělilo souhlas vlastníka komunikace se zřízením vyhrazeného parkování na konkrétním místě, které stěžovateli plně vyhovuje. K činnosti úřadu jsme neměli výhrady. Úřad nebyl nečinný, protože až ve chvíli, kdy dostal projekt, mohl posoudit, jestli bylo třeba vydávat povolení. Místo vzniklo v ploše, která nebyla místní komunikací, proto úřad nemusel vydat povolení zvláštního užívání ([§ 25 zákona o pozemních komunikacích](#)). Stačilo jen schválit samotné dopravní značení.

Zabývali jsme se poskytováním dávek nemocenského po změně pohlaví (sp. zn. [456/2023/VOP](#))

Změna pohlaví není důvodem pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti a vystavení další s novým jménem a rodným číslem. Lidé, kteří pobírali dávky nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti před změnou pohlaví, mohou i nadále pobírat dávky ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Okresní správy sociálního zabezpečení musí fungování tohoto systému zajistit a informovat o něm lidi, kteří podstoupili změnu pohlaví (§ 4 odst. 2 správního řádu).

Stěžovatelka podstoupila změnu pohlaví. Z důvodů léčebného režimu po operaci byla v dočasné pracovní neschopnosti. Poté, co došlo i k úřední změně pohlaví, oznámila změnu jména a rodného čísla okresní správě sociálního zabezpečení. Pracovnice úřadu jí sdělila, že jí nemůže nadále vyplácet dávky nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti vystavené na původní příjmení a rodné číslo. Vysvětlila jí, že ošetřující lékař bude muset ukončit původní dočasnou pracovní neschopnost a vystavit novou. S tím stěžovatelka nesouhlasila, protože úřad by jí vyplatil nižší dávky nemocenského. Ty se zvyšují v závislosti na délce trvání pracovní neschopnosti.

Od České správy sociálního zabezpečení jsme zjistili, že okresní správy sociálního zabezpečení v případech, kdy se změni identifikační údaje osoby z důvodu změny pohlaví, přenesou nové údaje do evidence dočasných pracovních neschopností v aplikaci NEM (elektronický systém evidence údajů při zpracování dávek nemocenského pojištění). Ošetřující lékař dočasnou pracovní neschopnost neukončuje.

Okresní správa sociálního zabezpečení stěžovatelce poskytla nesprávné informace o postupu v její věci. Po změně pohlaví ale stěžovatelce nadále vyplácela dávky ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Česká správa sociálního zabezpečení navíc stěžovatelce zaslala pro kontrolu informativní list důchodového pojištění. V něm jsou evidované pod novým jménem a rodným číslem všechny doby důchodového pojištění, včetně těch, které stěžovatelka získala před změnou pohlaví.

Pomohli jsme vyjasnit právní úpravu

Jak se mají posuzovat doby oddechu ve službě? (sp. zn. [7253/2022/VOP](#))

Pro určení, že se v konkrétním případě jednalo o přestávku ve službě, není určující, zda k řádnému čerpání přestávky skutečně došlo. Rozhoduje, zda bylo na pracovišti umožněno přestávku čerpat s ohledem na organizační, technické a personální zajištění zastupování a případná omezení v čerpání přestávky.

Stěžovatel žádal prověření, zda vedoucí příslušníci policie postupují jednotně při odměňování přestávek ve službě na jídlo a odpočinek. Nárok na přestávku ve stanovené délce vznikne příslušníkovi automaticky po naplnění zákonem stanovených podmínek. Čerpání přestávky, která se nezapočítává do doby služby a nenáleží tak za ni odměna, je při výkonu služebního poměru pravidlem. Výjimkou z tohoto pravidla je služba, jejíž výkon nemůže být přerušen. I v takovém případě musí být příslušníkovi zajištěna přiměřená doba na jídlo a odpočinek. Tato doba se ale započítá do doby služby a náleží za ni služební příjem.

Zjistili jsme, že vedoucí příslušníci policie se při určování neproplácených přestávek a proplácené přiměřené doby na jídlo a odpočinek řídí ustanovením metodického doporučení policejního prezidia upravujícího plánování přestávek příslušníkům, které je v souladu s právní úpravou i dosavadní soudní praxí.

Zda jsou doby oddechu, které příslušník čerpá, přestávka, nebo přiměřená doba na jídlo a odpočinek, závisí na tom, jestli příslušník vykonával službu, kterou nemohl přerušit. Není přitom možné přijmout obecný závěr, který by platil pro každou organizační složku. Stejná služba může být u jedné organizační jednotky hodnocena jako nepřerušitelná a u jiné ne. Vždy bude záležet na konkrétních okolnostech služby. Podstatné je to, jestli příslušník může čerpat přestávku v požadované délce a v jejím průběhu se plně věnovat vlastním zájmům, ne služebním úkonům.

Radili jsme

Odmítnutí romského zájemce o podnájem neomluvíte rozhodnutím družstva (sp. zn. [12227/2022/VOP](#))

Pokud člen družstva a nájemce bytu veřejně nabídne podnájem bytu a následně odmítne zájemce kvůli jeho romskému původu, dopustí se přímé diskriminace. Na tom nic nemění ani jeho tvrzení, že členská schůze družstva rozhodla, že podnájem nelze poskytovat cizincům

nebo Romům. Takovým rozhodnutím by se nájemce (člen družstva) neměl řídit, neboť jej navádí k diskriminaci.

Stěžovatel hledal bydlení a chtěl uzavřít podnájemní smlouvu k družstevnímu bytu. Nájemce (člen družstva) mu smlouvu nejdřív nabídl, ale nakonec ji s ním odmítl uzavřít kvůli jeho romskému původu. Zmínil, že členská schůze bytového družstva rozhodla, že do podnájemní není možné přijímat zájemce romského původu a cizince.

Zabývali jsme se tím, zda se nájemce nebo bytové družstvo mohli dopustit diskriminace. Jelikož na výzvu k vyjádření ani jeden z nich nereagoval, hodnotili jsme případ pouze v obecné rovině. Uzavřeli jsme, že diskriminací může být

- jak odmítnutí konkrétního zájemce o podnájem,
- tak pravidlo, které obecně zakazuje přijímat jako podnájemníky osoby určitého etnika.

Rozhodnutí členské schůze bytového družstva tak může být naváděním, případně pokynem k diskriminaci. Stěžovateli jsme sdělili, že shromážděné podklady by v případě podání žaloby měly stačit ke sdílení důkazního břemene, což by mu v soudním řízení umožnilo prokázat diskriminaci.

Povinnosti přísedících mimo soudní síně (sp. zn. 652/2023/VOP)

Přísedící by se stejně jako soudci měli ve svém občanském životě chovat tak, aby nesnižovali důstojnost soudnictví. Většina přísedících nemá právní vzdělání, takže nelze očekávat, že si osvojí právo stejně jako soudce, který má právní vzdělání, odborné zkoušky a dlouhou právní praxi. Přínosem přísedících u soudu je jejich laický pohled na případ a životní zkušenosti.

Soud uložil stěžovateli povinnost vyklidit byt z důvodu neplacení nájemného. Soudní exekutor zahájil exekuční řízení, ale k realizaci exekuce prozatím nedocházelo. Pronajímatel proto vzal věc do svých rukou a přistoupil k vystěhování stěžovatele svépomocí. Za tím účelem požádal předsedu společenství vlastníků jednotek o zajištění vymáhací společnosti, která vyklizení provede. Průběhu vyklizení na místě přihlíželi policisté. Stěžovatel měl za to, že předseda společenství vlastníků jednotek napomáhal ve svém občanském životě trestné činnosti. Měl totiž jako přísedící u soudu vědět, že pronajímatel postupuje protiprávně a měl jej i policisty poučit o tom, že vyklízet byt bez přítomného exekutora nelze.

Dali jsme zapravdu místopředsedkyni obvodního soudu, že předsedovi společenství vlastníků jednotek nepříslušelo posuzovat, zda mělo přednost právo na obydlí stěžovatele před právem pronajímatele na ochranu vlastnického práva. Neměl ani jako přísedící u soudu povinnost dokonale se orientovat v právním řádu, znát podmínky pro provedení exekuce vyklizením bytu a poučovat pronajímatele a policisty o právu. Navíc se na vystěhování ani aktivně nepodílel. Pouze pronajímateli na jeho prosbu zprostředkoval kontakt na společnost, která vyklizení zajistila. Uzavřeli jsme, že přísedící v pozici předsedy společenství vlastníků jednotek neporušil své povinnosti podle zákona o soudech a soudcích.